



SAKSFRAMLEGG

Økonomireglement Tinn kommune

Utvalg

Utvalgssak

Møtedato

Formannskapet

Kommunestyret

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Økonomireglementet vedtas slik det er vedlagt.

Tidligere vedtatt (15.des 2022) finansreglement og innkjøpsreglement gjelder videre.

Sammendrag

Økonomireglementet tar opp temaer som ikke er avklart i lov, forskrifter og regnskap standarder. Det er krav til økonomireglement etter kommuneloven. Men ikke noe krav til innhold. Det er forsøkt å lage reglementet så enkelt som mulig.

I reglementet er det tatt med lovkravet om nøkkeltall.

Det er ikke tatt inn finansreglement, som betyr at det finansreglement som ble vedtatt i desember 2022 gjelder inntil videre. Det samme gjelder også for innkjøpsreglementet.

Saksopplysninger

Kommunelovens §14-2 krever at det skal vedtas et økonomireglement.

§ 14-2. Kommunestyrets og fylkestingets plikter

Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta

- a. økonomiplanen og årsbudsjettet
- b. årsregnskapene og årsberetningene
- c. **finansielle måltall** for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi
- d. regler for økonomiforvaltningen (**økonomireglement**)
- e. regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement).

Loven eller forskriften gir ingen føringer for innholdet i økonomireglementet.

I det framlagte forslag til nytt økonomireglement tas også med kravet om finansielle nøkkeltall. Finansreglementet endres ikke nå.

Formålet med økonomireglementet er god økonomisk styring i kommunene.

Det er forsøkt å redusere størrelsen på dokumentet.

I kapittel 1 er det vist til ulike forskrifter og regler istedenfor å gjengi disse i dokumentet.

Definisjoner er i stor grad tatt bort.

Finansreglement må kvalitetssikres av ekstern aktør og er derfor holdt utenfor nå.

Innkjøpsreglementet revideres heller ikke denne gang og det gamle fortsetter inntil videre.

Åpne for mer fleksibilitet.

Det legges til rette for at Kommunedirektør (økonomisjef) i større grad kan ta beslutninger basert på den aktuelle økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i. Fullmaktene til å avslutte regnskapet med bruk av strykingsreglene slik det passer best med hensyn på finansiering av drift/investering og fond/lån. Det er også delegert til kommunedirektør (økonomisjef) å vurdere bruk av premiefondet i forhold til likviditet og neste års budsjett.

Nøkkeltall er nå tatt inn i dokumentet, men åpnet for at kommunestyret kan overprøve disse ved hvert budsjettvedtak.

Det er valgt 6 nøkkeltall som skal bidra til god økonomistyring, men samtidig åpne for mulighet til å gjøre de politiske vedtak som er ønskelige.

Nøkkeltall 1: Korrigert netto driftsresultat:

§ 5-4 1.ledd	31.des 23	01.Jan.2024	Økonomi	
	Regnskap 2023	Budsjett 2024	ÅR 2025	ÅR 2026
17 Netto driftsresultat	-117 446 396	-43 307 311	-2 728 851	-6 753 851
	13,3 %	4,9 %	0,3 %	0,7 %
18 Overføring til investering	19 764 395	94 687 000	30 000 000	30 000 000
19 Avsetninger til bundne driftsfond	15 188 384	1 635 785	0	0
20 Bruk av bundne driftsfond	-7 305 736	-3 150 000	-5 936 000	-1 946 000
21 Avsetninger til disposisjonsfond	98 390 352	7 486 000	0	0
22 Bruk av disposisjonsfond	-8 591 000	-57 351 474	-21 335 149	-21 300 149
24 Sum disponeringer	117 446 395	43 307 311	2 728 851	6 753 851
Fremført til inndekning i senere år	-1	0	0	0
Korrigert netto driftsresultat	-109 563 748	-44 821 526	-8 664 851	-8 699 851
	12,4 %	5,1 %	1,0 %	0,9 %

Nettodriftsresultatet korrigeres for bruk/avsetning bundne fond. En avsetning til bundet fond er en inntekt som er inkludert i netto driftsresultat, men som må avsettes til fond da tilskuddet ikke er benyttet i året. Avsetningen kommer etter at netto driftsresultat er beregnet.

Neste år vil utgiften komme og reduserer netto driftsresultat. Da brukes fond, men det innvirker ikke på netto driftsresultat. Derfor foreslås en korreksjon for bundne fond.

Hvorfor akkurat 2,5%, når «standarden er 1,75%?

2,5% gir ca 22-23 millioner i korrigert netto driftsresultat. Det er ønskelig å kunne benytte 30 millioner fra driftsresultatet til egenkapital i investering. Det krever 3,4% netto driftsresultat. Med dagens prognoser til kommuneøkonomi er det tvilsomt at Tinn kommune vil få like god økonomiske år fremover som de tre siste avlagte regnskaper. Både strammere økonomi og endring av inntektssystemet vil presse %-tallet ned. I praksis betyr det mindre rom for egenkapital til investeringer. Det antas at Tinn kommune også i fremtiden vil ha større inntekter enn gjennomsnittskommunen og en bør derfor tilstrebe seg et resultat over 1,75%. Valget faller på 2,5% som synes å være realistisk. Det vil kreve noe innsparing i drift for å klare 2,5% når vi kommer utover i økonomiplanen.

Nøkkeltall 2: Økonomisk buffer 5%

5% av driftsinntektene vil si et disposisjonsfond på ca 45 millioner. Ved utgangen av 2023 var det 300 millioner på disposisjonsfond (kraft+ ordinært disp.fond). Opprinnelig plan var å bruke av disposisjonsfond til investeringer i helsehus. I økonomiplan er kraftinntekten redusert som medfører svakere driftsresultat og mindre mulighet for å sette av til fond. Økonomiske vilkår kan skifte fort som de siste årene har vært et bevis på. Både usikkerheten omkring korona kostnader og økt rentenivå har bidratt til usikker økonomistyring. Det vurderes derfor som nødvendighet med en fond som ikke synker lavere enn 45 millioner kroner. Dette gir en mulighet til å bruke ett-to år på en eventuell plutselig omstilling.

Nøkkeltall 3: Gjeldsbelastning 110 % av driftsinntekter fratrukket VAR-inntektene.

Et politisk ønske om å bygge nytt helsehus og en flerbrukshall vil kreve betydelige låneopptak. Det vil derfor være nødvendig å endre på kravene til gjeldsbelastning. Det vil bety økte rente og

avdragskostnader, som igjen betyr reduksjoner på driftsutgifter. Etter all sannsynlighet noen færre årsverk i kommunen.

Kommunens gjeld kan deles i tre hoved grupper:

- a. Gjeld tatt opp for å finansiere selvkostinvesteringer
- b. Gjeld tatt opp til videre utlån (startlån)
- c. Gjeld tatt opp som finansieres med kommunens driftsinntekter

Det er bare pkt. c som tas med i nøkkeltallet. I dag utgjør dette ca 10-12% av driftsinntektene. Et helsehus til 700 millioner og en flerbrukshall til 150 millioner vil kreve betydelige låneopptak. I gjeldende økonomiplan er det planlagt låneopptak med 1100 millioner kroner. Antar en at 700 millioner av dette gjelder pkt. c. Med en driftsinntekt på 900 millioner vil kommunen fort nå 100%. Etter disse investeringen vil det ikke være rom for ytterligere investeringer i noen år fremover. Et lavere nøkkeltall vil utelukke muligheten for å realisere en flerbrukshall. Et høyere nøkkeltall vil bety økte renter og avdrag og ytterligere driftsreduksjoner (færre årsverk).

Å sette dette nøkkeltall betyr i praksis å prioritere mellom investeringer og drift. Når kommunestyret har gjort sin prioritering vil det påvirke hvordan administrasjonen legger frem de fremtidige budsjetter. Alt med tanke på å innfri prioriteringene som kommunestyret ønsker.

Nøkkeltall 4: Rente og avdragsbelastningen 10%:

§ 5-4 1.ledd		31.des 23	01.Jan.2024	Økonomisk kontroll	
		Regnskap 2023	Budsjett 2024	ÅR 2025	ÅR 2026
10	Renteinntekter	-13 078 528	-7 875 000	-12 000 000	-11 000 000
11	Utbytter	-33 336 599	-5 000 000	-10 000 000	-10 000 000
12	Gevinst/tap på finansielle om	-616 231	0	0	0
13	Renteutgifter	24 356 643	40 654 000	50 578 000	53 872 000
14	Avdrag på lån	20 341 907	26 197 998	30 000 000	35 000 000
15	Netto finansutgifter	-2 332 808	53 976 998	58 578 000	67 872 000

Rente og avdragsbelastningen øker fra 45 millioner i 2023 til 89 millioner i 2026. Driftsinntektene er i underkant av 900 millioner. Selv om nøkkeltall 3 gir rom for investeringer så vil dette nøkkeltallet begrense kommunens mulighet til å ta opp lån. For å kunne innfri dette nøkkeltallet på sikt vil det være nødvendig at lånerenten reduseres til 3%. I dag er den 5,3% men ventes å bli noe redusert i 2025. Ved høy rente vil nøkkeltallet redusere muligheten for investeringer. Ved lav rente vil nøkkeltall 3 overstyre dette nøkkeltall.

I dette nøkkeltallet er ikke investeringer til selvkost tatt ut. Her inngår alle lån som gir renteutgift og avdrag i driftsregnskapet, også renter fra startlån.

Nøkkeltallet er det som i dag gir mest begrensinger for kommune. Om en ønsker noe mere rom kan en velge at nøkkeltallet skal beregnes med fratrukk av renteinntekt. Da vil renteinntekter fra startlån innvirke slik at startlån ikke påvirker nøkkeltallet. Et slikt alternativ vil bety at gjeldende økonomiplan vil ha alle fire år innenfor kravet i dette nøkkeltall, selv med en lånerente på 4%.

Nøkkeltall 5 Økonomisk kontroll:

Dersom Tinn kommune skal gjennomføre de store ønskede investeringer og samtidig klare seg økonomisk er det nødvendig at budsjettrammene som bevilges holdes. Overskridelser vil bety utfordringer med å gjennomføre investeringer.

Når budsjettrammene skal deles ut er det viktig at de er realistiske og at innsparinger er konkretisert med tiltak på hva/hvor og hvordan innsparingen skal gjennomføres.

Nøkkeltallet måles på to nivå. Både mot det opprinnelige budsjett og det budsjett som er justert i juni. God økonomistyring betyr både å lage en god plan og deretter følge planen. Samtidig skal det være mulig å justere seg inn midtveis i året.

Det er særlig dette nøkkeltall som vil vise om økonomistyring er innenfor forventningene.

Budsjettjusteringer kan også skje mot slutten av året, men disse justeringen forteller om kommunen har midler nok for å unngå underskudd. Slike justeringer sier lite om økonomistyringen gjennom året har vært god. Derfor måles ikke budsjettjusteringer etter juni.

Nøkkeltall 6 Likviditet - 1,0:

Ved utgangen av 2023 var bankinnskudd 302 millioner. Ubrukte lånemidler var 117 millioner. Midler til å betale kortsiktig gjeld med var 185 millioner. Kortsiktig gjeld var 138 millioner.

Ubrukte lånemidler er forbeholdt investeringsprosjekter. Dette er lån tatt opp til prosjekter som ikke er ferdigstilte. Ubrukte lånemidler bør ikke benyttes til å dekke opp kortsiktig gjeld.

Når kommunen tar opp lån så blir bankkontoen tilført penger. Når fakturaen på investeringsprosjekter betales så reduseres bankkontoen. Når vi låner opp mer penger enn det vi har mottatt fakturaer på så blir likviditeten kunstig høy. Det er derfor riktig å trekke ut disse midlene.

Kommunen har også plassert 28 millioner i obligasjoner som er tilgjengelig på kort tid om nødvendig. Videre hadde kommunen ved årsskiftet 167 millioner i kundefordringer. Disse er ikke like lett tilgjengelig da kommunen må vente til forfall før disse kommer inn på bank.

Forhold som reduserer likviditeten, er:

- Store investeringsutgifter frem til låneopptak.
- Stor reguleringspremie (pensjon) uten bruk av premiefond.
- Underskudd i drift og/eller merforbruk på budsjettområdene
- Utgifter tidlig på året og inntekter mot slutten av året
- Bruk av fond

I kapittel 6 er det lagt et forslag til en økonomiprosess.

Kommunestyret var tydelig på i juni 2024 at de ønsket fortsatt en sak med økonomiplan til juni hvert år. Dette er foreslått som et innledende arbeid. Det som legges frem da er ment som et diskusjonsgrunnlag inn mot høsten budsjett arbeid.

I kapittel 6 er det også lagt inn et forslag til oppbygging av budsjettskjemaene som kommunestyret selv skal vedta budsjettrammene på.

I kapittel 7 om regnskap og årsavslutning

Strykningsregler

Mange kommuner har regler om rekkefølgen for hva som skal strykes ved mer- eller mindre forbruk. Det er valgt å la dette være helt fleksibelt for kommunedirektør og ta avgjørelser fra år til år.

Ved merforbruk i driftsregnskapet er det i praksis mulig å stryke to kostnadsposter.

Overføring til investering eller avsetning til disposisjonsfond.

Dette blir et valg eller en prioritering som gjøres når siste bilag til årsregnskapet skal gjøres. Valgt løsning bør veies opp mot hva som er vedtatt i neste års budsjett og hvordan investeringsregnskapet slutter. Stryk overføring til investering vil det være nødvendig å bruke mere lån for å slutt-finansiere investeringsprosjektene. En kan da risikere at kommunen har tatt opp for lite lån med den konsekvens at investeringsregnskapet mangler finansiering. Stryk avsetning til disposisjonsfond, kan det påvirke neste års budsjett som ble vedtatt rett før årsavslutningen gjøres. Da kan konsekvenser være at det ikke er tilstrekkelig midler på disposisjonsfond til å innfri økonomiplanen. Den valgte fleksibiliteten gjør at kommunedirektør ikke trenger følge en fast regel, men kan ta det beste valget der og da.

Ved merforbruk i investering (udekket beløp) vil det normalt bli et underskudd som må dekkes neste år. Dette kan skje dersom kommunen har tatt opp for lite lån til å finansiere investeringsprosjektene. Det kan også skje dersom driftsregnskapet går med underskudd og overføring fra drift blir strøket. Normalt bør en kunne ha kontroll på dette oktober/november i regnskapsåret slik at det kan gjøres nødvendige vedtak i kommunestyret før det er for sent. Det er viktig å ha oversikt på forventet bruk til investeringsprosjektene i oktober for å oppnå god økonomistyring.

Ved mindre forbruk i drift er økonomiforskriften til kommuneloven klar og trenger ikke annen avklaring.

Ved udisponert beløp i investering vil det være mulighet til å bruke mindre lån enn budsjett, overføre mindre fra drift enn budsjett, eller reduserer bruk av investeringsfond. Det har vært vanlig til å nå redusere overføring fra drift, og holde fast ved vedtatt bruk av lån. Den valgte løsning her vil henge sammen med valgt løsning i drift.

Premiefond

Premiefondet er et pengebeløp som KLP oppbevarer for kommune. Meravkastning i KLP avsettes til medlemskommunene og premiefondet tilføres midler hvert år. Pengene på fondet kan kun disponeres til å betale pensjonsregninger fra KLP. Kommunen velger selv når de vil benytte pengene og mot hvilken faktura. Premiefondet er ikke inkludert i balansen i kommuneregnskapet.

Bruk av premiefondet vil bedre likviditeten til kommunen da det reduserer sluttsummen på pensjonsfakturaen.

Det året pengene benyttes gir de null effekt i driftsregnskapet. Premiefondet gir en inntekt i driftsregnskapet, men samtidig reduserer inntekt fra premieavviket tilsvarende. Altså null effekt.

Året etter vil effekten bli mindre kostnad til avskrivning av tidligere premieavvik (amortisering). Kommunen har valgt 7 år avskrivning (amortisering), så effekten deles med like store beløp over 7 år.

I økonomireglementet er det foreslått å delegere bruk av premiefond til kommunedirektøren.

I kapittel 8 investering

Ønske om større investeringer skal være avklart politisk før utredninger starter. Hvilke utredninger som er ønskelige kan/bør avklares i budsjettsaken i juni. Egne saker med utredninger på høsten vil gi bedre grunnlag for kostnadsnivå for hvert enkelt investeringsprosjekt. Dette bidrar til et godt beslutningsgrunnlag når budsjettet skal endelig vedtas i desember.

1. Diskutere i junimøtet hvilke investeringsprosjekter som skal utredes.
2. Utredninger med politisk sak høsten
3. Prioritering av budsjett til ønskede investeringsprosjekter i desember

I kapittel 9 Startlån

I løpet av 2023/2024 har det vært en økning i utlån av startlånsmidler. I økonomireglementet er det gjort en vurdering på hvor mye totalt kommunen skal/bør kunne låne ut. Ved regnskapsavslutningen 2023 hadde kommunen lånt ut 41,7 millioner kroner. Det er foreslått en maksimal grense på 90 millioner i utlånte midler. Når kunder betaler avdrag reduseres sum utlånte midler og gir økt rom for utlån.

I praksis driver kommunen bankvirksomhet, men ikke for alle. I hovedsak er det kunder som ikke får lån i sparebank, men som likevel blir vurdert til å kunne betjene et boliglån.

I økonomireglementet er det også lagt inn en føring på at det skal letes etter en løsning der kommunen yter deler av låne-behovet (i samarbeid med private banker) og ikke gå direkte på 100% finansiering. Dette med tanke på at flest mulig skal kunne få lån og at ikke alle utlånsmidlene fordeles med stort beløp på noen få.

Det settes en årlig utlåns grense på 20 millioner. Dette med tanke på at kommunen ikke skal gi ubegrenset med lån. Det er en risiko for å tap, og en grense for hvor stor risiko kommunen ønsker å ta bør vurderes.

Kommunen har mulighet til rentepåslag på 0,25% (fortjeneste). Det gjøres ikke i dette økonomireglementet, da renten er høy nå. Ved revidering av økonomireglementet senere kan rentenivået være redusert og en bør da vurdere om kommunen skal ha et slik påslag.

Vurdering

Vedlegg

- 1 Økonomireglement 2024